

ETNICKÁ ÚSKALÍ ČESKOSLOVENSKA A JEJICH KŘIVOLAKÁ ŘEŠENÍ

JAROSLAV KREJČÍ

1. SLOVO ÚVODEM

V době, kdy byla vytvořena Československá republika, se stal vývoj směřující k jednonárodním státům poměrně široce uznávaným politickým principem. První světová válka byla zakončena mírovými smlouvami, při jejichž projednávání hrála významnou roli myšlenka národního sebeurčení. Z představitelů vítězných velmocí však jen americký prezident W. Wilson zastával důsledné prosazování tohoto principu. Lenin, který tento postoj sdílel, mohl pro něj připravit půdu v rámci Sovětského svazu, a to ještě ve formě, která znemožňovala opravdové sebeurčení. Evropské velmoci měly větší zájem na vytvoření nových, pokud možno silných států mezi Německem a Ruskem. Tak se mohlo stát, že rozpad Habsburské monarchie vedl k vytvoření států, které v sobě obsáhly daleko víc než jeden národ. K podstatnému sblížení hranic politických a hranicemi státními sice došlo, ale na druhé straně vznikly nové národní menšiny a pokusy o sloučení příbuzných, byť sobě velmi blízkých národů, nebyly provedeny s potřebným ohledem na rovné postavení slučovaných národů.

Obě tyto okolnosti byly zvláště markantní v případě Československa. „Národní“ stát údajně jednoho národa, ale se dvěma literárními jazyky, s rozdílnou historickou zkušeností a mentalitou, byl v tomto smyslu státem, osídleným jedním národem jen z necelých dvou třetin (podle cenzu z r. 1921 žilo v něm 65,3 % Čechoslováků). Národní sebeurčení Němců, jejichž podíl na obyvatelstvu českých zemí přesahoval 30 %, nebylo mírovými smlouvami připuštěno. Podobný osud stihl více než tehdy jednopětinovou maďarskou menšinu na Slovensku. Nad slíbenou mírou sebeurčení Rusínů začal viset otazník. Prostor pro další pokračování etnopolitické trajektorie tak zůstal na území Československa otevřený.

Otevřená však taky zůstala etnogeneze národa československého. Doba stmelování příbuzných etnik do jednoho národa se společným spisovným jazykem už dávno přešla. Po tom, co Francouzská revoluce přivedla na pořad evropských dějin nejen myšlenku národního státu, ale taky zásadou osobní svobody a občanské rovnosti podnítila mobilizaci širokých lidových vrstev k účasti na politickém ži-

votě, nebylo možno tak snadno národy „modelovat“. Všude tam, kde se uvedená zásada stala základnou víceméně fungujícího právního řádu, byla vytvořena účinná mez vrchnostenskému rozhodování.

2. VZTAH ČESKO-NĚMECKÝ

Etnická struktura českých zemí byla v době, o níž zde pojednáváme, výsledkem tisíciletého vývoje, jehož poslední tvárná fáze proběhla v 19. stol. Zhruba v polovině tohoto století u nás vyvrcholil celoevropský posun hlavního loajaltního pouta sociálně-kulturní příslušnosti, tj. posun od příslušnosti církevně-náboženské k příslušnosti jazykově-národnostní.

Tento posun se dál za poměrné tolerance, někdy i lhostejnosti v obou směrech. Byla to situace, během níž jedna horlivost ochabovala a druhá se teprve začínala rodit. Nebyla to u nás situace zcela neznámá.

Atmosféra renezančního humanismu, která u nás převládla během 16. století, působila podobným směrem. Tehdejší tolerance jazyková i náboženská se však týkala jen vyšších stavů, které podle pojetí (ideologie) stavovské společnosti jediné tvořily národ v politickém slova smyslu. Protiklad „Pod jednou“ a „Pod obojí“, rozdělující českou společnost, už ztratil své ostří a místo něho nastupoval protiklad katolictví a evangelictví v celé okolní Evropě. Během 16. století tento protiklad zařadil náš politický národ jazyka českého i německého neoddělitelně do evropského bitevního pole. Vítězství katolické protireformace na našem území učinilo konec nejen toleranci náboženské, ale vyhnání (odsun!) evangelické elity a cenzurní postih nekonformní literatury podlomilo pozici českého jazyka právě v těch vrstvách, které tehdy vytvářely politický národ.

Dějinná trajektorie, která byla v Evropě zahájena přesunem od loajality náboženské k lojalitě národnostní, se tak u nás musela opřít o vrstvy, které až dosud k politickému národu nepatřily – neměly stavovsko-právní subjektivitu. Že to bylo možné, to vyplynulo ze současně vznikající další celoevropské trajektorie, tj. občansko-právní emancipace širokých lidových vrstev, v důsledku své menší horizontální mobility více způsobilých ke kulturní identifikaci na základě jazykovém.

Francouzská revoluce, která podnítila rozvinutí obou těchto trajektorií, předvedla světu dva modely etnopolitiky. Jak známo, Gironda byla ochotná respektovat majetkové i regionální rozdíly ve vztahu k občanskému právu a státnímu jazyku. Naproti tomu Jakobíni trvali na důsledné homogenizaci v obou směrech. To se pak stalo francouzskou skutečností a inspirací k podobnému postoji u jiných národů.

Tzv. liberálové v německy mluvících zemích se orientovali většinou jakobínsky. Naproti tomu konservativně a stavovsky orientovaní Němci v rakouských zemích byli ochotní respektovat regionální rozdíly včetně jazykových prvků. Palacký podle toho správně orientoval českou politiku. Liberálové na obou stranách jazykového předělu vytvářeli neřešitelnou situaci.

Kyvadlový pohyb mezi snahou vyhovět českým požadavkům a snahou je odmítnout se rozpadem Habsburské monarchie nezastavil. S obrácenými znaménky prodělal tři další fáze, z nichž ta poslední vyvrcholila nepředvídatelným řešením.

První fáze (1918-1921) byla ve znamení zásadního německého odporu k českému převzetí moci. Druhá fáze byla sblížovací. Započala v r. 1922 rozdělením Klubu německých poslanců na Kampfgemeinschaft (17 členů) a Arbeitsgemeinschaft (40 členů); utvrdila se r. 1926 vstupem německých agrárníků a křesťanských sociálů do vlády a v r. 1929 podobným krokem německých sociálních demokratů. Českoslovenští sociální demokraté projevíli vstřícnost tím, že do svého programu z r. 1930 včlenili požadavek kulturní autonomie národních menšin.

Dramatický obrat, jenž zahájil třetí fázi, byl podnícen většími faktory: zásadní změnou politické situace v Německu, a jí předcházející světovou hospodářskou krizí. Českoněmecké soutěžení o zmenšující se „národní koláč“ situaci vyostřovalo.

Na podzim r. 1933 čs. vláda rozpustila Německou národně socialistickou stranu dělnickou jakož i Německou národní stranu, protože obě navazovaly na strukturu politických stran v Německu. To však otevřelo politický prostor pro před tím Henleinem založenou *Sudetendeutsche Heimatsfront*. Aby se tato nová – v nacionálním smyslu „jakobínský“ orientovaná – organizace mohla zúčastnit parlamentních voleb v r. 1935, přejmenovala se na politickou stranu. Při těchto volbách získala třikrát víc hlasů než německé strany v r. 1933 zrušené. Němečtí aktivisté, jejichž strany ve volbách 1929 měli podporu tři čtvrtin německých voličů, dostali v r. 1935 jen třetinu hlasů. V obecních volbách se už proti Sudetoněmecké straně odvážila kandidovat jen německá sociálně demokratická strana. Němečtí agrárníci (*Bund der Landwirte*), živnostníci (*Gewerbepartei*) a křesťanští sociálové se předtím sami rozpustili: Henleinova strana dostala 88 % německých hlasů.

Další spád událostí už byl diktován vývojem mezinárodní situace. Řešení se vymykalo nejen jakékoli parlamentní cestě, ale racionální úvaze vůbec. Iracionalita na německé straně dosáhla takového stupně, že vedla k úplnému zhroucení vojenské mašinerie i systému na této iracionalitě zbudovaném.

V česko-německém vztahu se mimořádnost situace projevila tak, že proti hrozbě násilného poněmčení (Hitler mluvil o redukcí češtiny na úroveň místních dialektů), a v případě odporu vypuzení či vyhlazení, Češi jako tvrdou odvetu a preventivní opatření provedli vysídlení a konfiskaci majetku Němců. Tak integrálně skončil sto let trvající česko-německý spor o to, odkud kam bude v Čechách, na Moravě a v přilehlých částech Slezska zvučet ten který jazyk. Čechům se podařilo uvést v soulad hranici etnickou s hranicí politickou, tj. dosáhnout smyslu etnopolitické trajektorie, která v Evropě právě v té době absolvovala svou nejdramatičtější, tragickou fázi. Že se přitom postavili proti smyslu druhé současné trajektorie, tj. proti principu občanských práv a občanské rovnosti, mohli omlouvat tím, že s tím začali jejich protivníci. Nicméně takto emočně vyhocená reakce oslabilu jejich resistenci vůči dalšímu porušování těchto práv z nového podnětu.

Přehled česko-německého zápolení o země Koruny české by nebyl úplný, kdybychom se nezmínili o situaci a osudu Židů v této souvislosti. Lid svými tisíciletý-

mi dějinami vedený ke kosmopolitnímu postoji pochopitelně zprvu přijímal němčinu jako přirozený dorozumivací jazyk. Ostatně i jejich vlastní jazyk v této zeměpisné oblasti – jidiš – má německý základ. Zápas o rozsah jazykového uplatnění v jejich okolí je však stavěl do dilematu, které jednotlivci řešili podle svého prostředí.

V oblastech etnicky smíšených to však bylo velmi těžké. Ať už přijali jakékoli řešení, nevyhnuli se záští. I když současně „němčili“ i „češtili“, byli pro národovce z obou stran podezřelí. Tady nelze nevpomenout blahodárného vlivu Masarykova. A taky nelze nevpomenout, jak hanebně se proto k němu „Čecháčkové“ chovali; a byli to právě lidé z těch vrstev, kteří se po Masarykově vítězném návratu do vlasti nemohli dost nabážit jeho „tatičkování“.

Při vyvražďování Židů nešlo jen o iracionalitu. Byl to i projev ideologicky naveného mentálního defektu. Byl to po mém soudu *Acquired Intelligence Deficiency Syndrom*. Soustavné vyvražďování loajálních poddaných, kteří německému národu byli po všech stránkách přínosem, nelze charakterizovat jinak.

My, Češi, jsme se tímto kontrastem s Němci dostali do lepšího světa. Jistě oprávněně. Ale pro ty, kteří si přečetli Kafkovy Zlé Čechy od Christopa Stözlza, a pro ty, kteří si uvědomují, že mezi námi už skoro žádní Židé nežijí, je třeba k tomuto úsudku přidat nejedno zrnko soli.

3. VZTAH ČESKO-SLOVENSKÝ

3.a *Za svobodna*

Myšlenka československého národa se začala realizovat pozdě: slovenský národ měl již vytvořenu svou krystalizační kostru: spisovný jazyk a tisíciletou příslušnost ke státu, který sice nebyl jeho, ale který vymezoval jeho společenskou svébytnost. Kromě toho na Slovensku převládal jiný typ sociálně-kulturní orientace než v zemích českých. Ve slovenské společnosti bylo kromě zřetelnějších krajo- vých odstínů zastoupeno silnější uvědomění náboženské příslušnosti a rodinných vztahů. Sociálněekonomicky a v důsledku toho i kulturně byla slovenská společnost více agrární, více venkovská než společnost česká. Morava jako celek nebyla dostatečně výrazným mezičlánkem, o nějž by se splývání národů mohlo opírat. Moravské markrabství bylo ústavně, právně i politicky příliš spjato s českým královstvím a jeho hlavní města byla poměrně vzdálena potenciálnímu centru československé vzájemnosti.

Dá se ovšem namítnout, že příbuznost českého a slovenského jazyka byla v jejich spisovné i mluvené formě užší než např. příbuznost německých nebo francouzských dialektů, které nakonec přijaly formu jednotného spisovného jazyka. Ale jak v případě němčiny, tak francouzštiny, sjednocovací proces jazyka trval několik století a byl v podstatě dokončen dříve, než došlo k občanskému zrovno- právnění prostého lidu, které současně znamenalo počátek mobilizace těchto vrstev pro politický život. Na Slovensku byl sice tento vývoj pomalý, ale v těch vrstvách, které se na něm podílely, měl už svůj osobitý styl. Myšlenka československé

jednoty, zastávaná hlavně intelektuály sdruženými kolem časopisu Hlas, nalézala odezvu více mezi evangelíky než katolíky.

Na rozdíl od vztahu česko-německého vztah česko-slovenský neměl podobu pohybu kyvadlového; šlo zde spíš o protichůdný pohyb: přibližování ve smyslu životní urovně, oddalování ve smyslu politické orientace. Průběh vývoje lze shrnout takto:

První akt česko-slovenského státně politického vztahu se udál v exilu. 30. května 1918 zástupci organizací českých a slovenských emigrantů v Americe podepsali v Pittsburghu dohodu, podle níž ve spojeném česko-slovenském státě mělo Slovensko požívat rozsáhlou autonomii. Na dohodě byl podpis Masarykův.

Slováci v Americe byli pochopitelně lépe organizováni a také odvážnější než Slováci doma. Nicméně slovenští političtí aktivisté se 30. října 1918 ustavili v Turčianském Sv. Martině jako „Slovenská národní rada – větev společného česko-slovenského národa“ s požadavkem neomezeného práva na sebeurčení. Na základě tohoto principu slovenští reprezentanti v Martině přijali novou pozici mezinárodního práva, tj. Rakouskem uznané vytvoření samostatného Československa o dva dny dříve.

Slovenské národní radě se však na území Slovenska nepodařilo prosadit svou autoritu. Rozhodující roli sehrál hlasita (n. b. katolík!) Vavro Šrobár, který už 28. října 1918 přijel do Prahy a tam byl kooptován do Českého národního výboru. Pověřen tímto výborem, Šrobár vybral 40 slovenských zástupců, převážně stoupců československé jednoty do Prozatímního národního shromáždění, které se pak stalo shromážděním ústavodárným (mezi tím byl počet slovenských zástupců rozšířen na 54).

Několik členů tohoto shromáždění, stoupců slovenské autonomie, vedených Andrejem Hlinkou, se pokusilo prosadit své stanovisko přímo na mírové konferenci v Paříži. Ta se však už chýlila ke konci (nebylo chuti projednávané věci znovu otvírat) a mise neuspěla. Jen Hlinka si však troufal vrátit se domů. Tam byl zadržen a až do přijetí ústavy konfinován v Českých zemích. Persekvován dříve Maďary, nyní Čechy, Hlinka se stal charismatickým představitelem slovenského nacionalismu.

Ústavodárné shromáždění, v němž nebyly zastoupeny menšiny z jiných národů a v němž ve věci postavení Slovenska silně působila obava z obnovení maďarizace (vpád maďarských komunistů na Slovensko v r. 1919 tyto obavy ospravedlňoval) se rozhodlo vytvořit nejen jednotný československý stát, ale také jednotný československý národ.

Ústava z r. 1920 ztělesňovala oba tyto principy. Rozdíl mezi Čechy a Slováky byl de jure oslaben jazykovým zákonem (vydaným na základě par. 129 ústavní listiny), který za státní, oficiální jazyk prohlásil v prvním paragrafu jazyk československý. Realita byla vzata na vědomí až v par. 4, a to ustanovením, že na územích, která před 28.10.1918 patřila k Rakousku (Předlitavsko) nebo Prusku (Hlučínsko), se úřaduje po česku, na Slovensku zpravidla (!) po slovensku. Rozdíl mezi Českými zeměmi a Slovenskem měl být setřen celostátním župním zřízením (v účinnos-

ti od 1. 1. 1923). Ustavení ministerstva pro správu Slovenska podtrhovalo primát státní jednoty.

Slovenský národ však plně nepřijal toto řešení. Podle výsledků voleb do parlamentu (1920, 1925, 1929 a 1935) se dá říci, že slovenské hlasy odevzdané stranám trvajícím na Pittsburské dohodě, včetně slovenských hlasů odevzdaných komunistické straně Československa, (podle usnesení Komunistické internacionály z června 1924, hlásající právo na sebeurčení národů včetně práva na odtržení), tvořily zhruba polovinu všech slovenských hlasů.

V r. 1926 Antonín Švehla potřeboval pro svou „měšťanskou“ koalici (bez socialistů) hlasy slovenských autonomistů. Dostal je, když se vláda rozhodla zrušit župu a nahradit je zemským zřízením (s platností od 1. 1. 1928). Byť země měly poněkud menší pravomoc než župy, geopolitická identita Slovenska byl uznána. Ale sblížení bylo jen krátkodobé. Hlinkovi partneři, jako zejména hungarofil Béla Tuka, se postarali o další roztržku. Pro stoupence československé jednoty to byl důkaz, že jejich obava z maďarizačních tendencí na Slovensku byla oprávněná. Nicméně politická hra, tu sblížení (jako např. při zvolení Beneše prezidentem), tu oddálení, pokračovala po většinu třicátých let.

Rozuzlení přišlo dvěma po sobě následujícími údery zvnějšku. Mnichovský diktát „pomohl“ realizovat na půl roku Pittsburskou dohodu a Hitlerův diktát z 14. a 15. března 1939 určil českomoravskému vnitrozemí a Slovensku na šest let rozdílný osud.

Bilanci česko-slovenské vzájemnosti za první republiky lze načrtnout takto: Češi se zasloužili o vybudování slovenského školství a tím přispěli k národnímu uvědomění slovenského lidu. V tomto smyslu posílili slovenskou touhu po svébytnosti i v oblasti politické. Pokud se týče národního hospodářství, Slovensko si spojením s českými zeměmi nepolepšilo. Slovenský báňský a železářský průmysl ztratil státní podporu a maďarská odbytíště, která český trh nemohl nahradit. Ve většině oborů nemohlo slovenské hospodářství s českým soutěžit. Teprve rozsáhlý zbrojní program od poloviny třicátých let přinesl Slovensku ekonomické oživení, a to nad míru oživení v zemích českých. Kulturní vzájemnost mezi českými zeměmi a Slovenskem se úspěšně rozvíjela, avšak ne natolik, aby došlo k vytvoření jednotné kulturní politikosti.

3.b *Za nesvobodna*

Třetí republika (1945–48) se s ohledem na vztah československý podobala více druhé než první republice. Byla zde však více uznána svébytnost slovenského národa jakožto kulturní entity než svébytnost jeho politických institucí. Vývoj v třetí republice pak směřoval k redukci slovenské autonomie.

Na české straně to byli především komunisté, kteří přijali existenci slovenského národa jako nezvratný fakt. Ať už to byl jejich tradiční postoj nebo to vyplynulo ze strategie Moskvy, s jejímž rozhodujícím přispěním byl Beneš donucen, aby upustil od své, jak on sám říkal „vědecké“, koncepce jednotného národa československého. Obnova československého státu byla pro Sovětský svaz významným ta-

hem směřujícím k ovládnutí střeoevropského prostoru. Obnovení Československa představovalo ideální příležitost ke „komunizaci“ českého nacionalismu, popřípadě i nacionalismu slovenského.

Vzhledem k vyššímu stupni industrializace, většímu zájmu na jednotném státě, jakož i většímu ohrožení německým revanšismem, se dalo předpokládat, že Češi budou ke komunizaci nacionalismu příznivěji nakloněni než Slováci. Proto hned od začátku třetí republiky čeští komunisté měli udržet vrch nad slovenskými soudruhy. Navenek to sice vypadalo pro Slováky příznivě. Měli svou vlastní Komunistickou stranu Slovenska, kdežto Češi měli jen společnou KSČ. V té však měli čeští komunisté převahu. Podobně se to řešilo na úrovni organizace státu. Českoslovenští komunisté přesvědčili slovenské komunisty, aby tito netrvali na požadavku federace, společně se slovenskými demokraty. (Toto řešení bylo nasnadě; Slovenská národní rada už fungovala a Českou národní radu bylo už jen třeba „utvrdit“. Ale to by byla příliš samostatná protiváha zahraničním osvoboditelům; kromě toho Česká národní rada svou pověst u ruských komunistů pokazila, protože během Pražského povstání vyjednávala s Vlasovci). Slovensko se tak muselo spokojit se specifickou formou autonomie.

Výsledek parlamentních voleb v r. 1946 komunistům potvrdil oprávněnost jejich opatrnosti. Jen na Slovensku měli komunisté proti sobě jednotnou a vtyčkami nenahlovanou sílu, Demokratickou stranu – a ta vyhrála volby v poměru více než 2 : 1. Tady se znovu osvědčil „nesymetrický“ model strany i státu. Čeští nekomunisté včas nepostřehli, že komunisté chtějí slovenskou Demokratickou stranu za každou cenu vyřadit, a proto konstruují falešná obvinění o protistátní činnosti jejich představitelů.

Rdoušení demokracie na Slovensku probíhalo takto. V Demokratické straně byli nejprve ve vedení hlavně evangelíci. Komunisté toho využívali ve své propagandě mezi katolíky. Pak navázali s některými z nich styk a navrhovali jim, aby založili svou stranu, při čemž jim komunisté chtěli „pomáhat“. Katolíci však dali přednost nabídce Demokratické strany, která jim zaručila ve všech orgánech strany většinové zastoupení v poměru 7 : 3. Tak se do DS dostalo dost lidí, u nichž komunisté mohli vyzkoušet své umění provokací a vyrábění trestných činů, umění, kterému se pilně učili od sovětských expertů.

V tzv. druhé pražské dohodě museli slovenští demokraté přijmout zásadu, že všechna jmenování Slovenskou národní radou podléhají schválení pražské vlády. Ovládnutí bezpečnostního aparátu na Slovensku komunisté dosáhli dosazením do vedení „nestránika“. Třetí pražskou dohodou (z června 1947) byla autonomie Slovenska zcela zbavena svého obsahu. Všechny zákonodárné akty SNR musely být předem schváleny pražskou vládou a jednotliví členové této vlády byli oprávněni působit na Slovensku svými vlastními orgány, Povereníci se stali odpovědnými příslušným ministrům v Praze.

Tak se stalo, že už čtyři měsíce před Únorem 1948 byly slovenské orgány (Národní rada a Sbor povereníků) dominovány komunistickou menšinou. K účinné spolupráci českých a slovenských demokratů došlo až když už oběma zbylo

k dispozici „málo karet“. Pochopitelně únorový převrat učinil z autonomie Slovenska jen formální záležitost.

Místo autonomie dostalo Slovensko po únorovém převratě industrializaci. Od ní si komunisté slibovali mutaci politických postojů slovenského lidu ve prospěch jednotného státu a strany. Ale čím více se životní standard Slováků blížil standardu v Českých zemích, tím více se šířilo vědomí slovenské svébytnosti. Zatímco první republika posílila národní uvědomění Slováků, komunistický režim posílil jejich pocit soběstačnosti.

Socialistická ústava z r. 1960 však přinesla další pokus o užší československou integraci; nové krajské zřízení znamenalo konec slovenské administrativní identity. Bylo to skoro jako za župního zřízení (1923–1927), jenže bez jakékoli samosprávy.

Vývoj k dekomunizaci českého nacionalismu v l. 1967–8 však obrátil fronty. Tím, že čeští reformní komunisté přijali federalizaci (konečně došlo na požadavek Slovenské národní rady z jara 1945), slovenští nacionalisté byli ochotní se s komunizací svého nacionalismu více smířit. A tak se vytvořila nová diferenciacie české a slovenské společnosti. Proti dekomunizovanému českému nacionalismu stanul s komunismem smířený nacionalismus slovenský.

3. c *Za znovu svobodna*

O dvacet let později se tato diferenciacie projevila v protikladném postoji k sociálně-ekonomické transformaci. Slováci pochopitelně nemohli vidět v režimu, který je ekonomicky postavil na roveň českým zemím, tolik špatného, jako to bylo – módně řečeno – „vnímáno“ Čechy.

Bez jednotné politické strany s vedoucí rolí ve státě, strany, která by dovedla „zmrazovat“ etnické vášně, se nacionalistům otevřela volná cesta jak z důvodů ideologických tak pragmatických. Trajektorie směřující k jednonárodním státům mohla pokročit o další státoporný akt.

Eskaumontážní pokus o nalezení formule vyhovující jak československé státní jednotě, tak suverenitě Slovenska, symbolizovaný názvem Česká a Slovenská federativní republika, se nemohl podařit. Plebiscitní řešení bylo sice svou podstatou nejvíce žádoucí, ale to předpokládalo jasnou formulaci referendových otázek, což vzhledem k uvažovaným alternativám naráželo na potíže. Kromě toho na slovenské straně neměli stoupenci společného státu účinnou politickou reprezentaci.

Při volbách do Slovenské národní rady v roce 1992 jen pět politických stran, představujících 76 % voličů na Slovensku, překročilo pět procent odevzdaných hlasů; potřebných pro zastoupení v této radě. Vzhledem k postoji těchto stran v otázce samostatnosti Slovenska bylo těchto 76 % rozděleno takto: 45 % dostaly dvě strany požadující samostatnost ihned. Necelých 9 % dostala strana, která sice měla samostatnost v programu, ale na realizaci nespěchala. Strana demokratické levice (bývalí komunisté) s téměř 15 % hlasy zprvu váhala, ale pak se přidala k většině. Jen seskupení maďarských voličů s více než 7 % hlasů dávalo zásadně přednost jednotnému státu. Je těžko si představit, že by voliči v SNR nezastoupení mohli zvrtnout poměr sil daný počtem zvolených zástupců.

I kdyby ve Federálním shromáždění nebylo dosaženo potřebné ústavní většiny k souhlasu s rozdělením státu, nedá se předpokládat, že by to znamenalo konec zápasu za státní suverenitu Slovenska. Na české straně bylo věcí chladné rozvahy vzít spontánní vývoj na Slovensku na vědomí.

RAKOUSKÉ PRÁVNÍ REFORMY PŘED VZNIKEM ČSR¹

LAJOS KÁNYOK

Nové právní systémy vznikly v průběhu věkůch i samostatných národů, což však platí zejména tehdy, když došlo k radikálnímu změně, resp. zrovnoprávnění právních subjektů. Nové systémy obsahují plně nové právo. Z nich vznikly v 19. století německé občanské právní řády a občanské právo Pruska a evropské právo. Vlivem sasko-německé vlivů byly tyto právní řády i drobnější právní systémy, jako například švédské občanské právo. Rakouské občanské právo vzniklo v roce 1811, kdy byl přijat zákon o právním řádu pro území ČSR. Jeho vypracování bylo úkolem, který byl svěřen právnímu řádu pro území ČSR. Jeho vypracování bylo úkolem, který byl svěřen právnímu řádu pro území ČSR.

O právní reformy v Rakousku se jednalo již v roce 1789, kdy byl přijat zákon o právním řádu pro území ČSR. Jeho vypracování bylo úkolem, který byl svěřen právnímu řádu pro území ČSR. Jeho vypracování bylo úkolem, který byl svěřen právnímu řádu pro území ČSR. Jeho vypracování bylo úkolem, který byl svěřen právnímu řádu pro území ČSR.

Podle zřízení, které bylo přijato v roce 1811, bylo právo v Rakousku rozděleno na občanské právo a občanské právo. Občanské právo bylo rozděleno na občanské právo a občanské právo. Občanské právo bylo rozděleno na občanské právo a občanské právo. Občanské právo bylo rozděleno na občanské právo a občanské právo.

Časí Čiklá, který byl přijat v roce 1811, byl rozdělen na občanské právo a občanské právo. Občanské právo bylo rozděleno na občanské právo a občanské právo. Občanské právo bylo rozděleno na občanské právo a občanské právo.

¹ V tomto článku je uvedený jen stručný výhled do historie práva v Rakousku. Podrobněji se lze dohledat v literatuře.

² Zákon o právním řádu pro území ČSR, přijatý v roce 1811, č. 100/1811 Sb.

³ V tomto článku je uvedený jen stručný výhled do historie práva v Rakousku.

⁴ Zákon o právním řádu pro území ČSR, přijatý v roce 1811, č. 100/1811 Sb.

⁵ Zákon o právním řádu pro území ČSR, přijatý v roce 1811, č. 100/1811 Sb.